

לולב וערבה פרק רביעי סוכה

כמין חוטמין דקין. פירש בקונט' חוטס אחד צספל ונקב אחד בחוטמו והכפן מערה (א) מים צפי הספלים והנסכים מקלחין דרך החוטמין ע"ג המזבח ובמזבח היה נקב שבו המים והיין יורדין לשימין של מזבח שהיו חלולין מאד ועמוקין וזו תימה גדולה מנין לו כל אותו הענין שמחוטס של הספלים מקלה על גז המזבח ומשם ללמא הוא המזבח ומשם לשימין דלמא הוא המזבח והספלים יורדין לשימין כמין שני נקבי החוטס ולא שהיה צולט כמין חוטס כי היחא דתנן במסכת מדות (פ"ג מ"ז) גבי דמים וצקין מערבית דרומית היו שני נקבים כמין שני חוטמין דקין שהדמים נימנין על יסוד מערבית ועל יסוד דרומית ויורדין בהן ומתערבין בצמה ושמה כמין צליטת חוטס היה עשוי על הנקב שלא יפול עליו דבר לסוממו:

אחד מעובה ואחד דק. פירש בקונטרס אחד מן הנקבים מעובה משמע שרצה לומר שהיה הנקב רחב וגדול זה מזה ולשון מעובה משמע ששולי הספל היו צבים ומתוך כך אין המשקה ממחר לצאת: **שד"י** והמים מגולין פסולין לגבי מזבת. שמה שמה מהן נחש והארס מעורב צמים ונמלא שאינו מנסך מים כשיעור שהרי הארס משלים לשיעורן כך פירש בקונטרס ויתכן פירוש זה למאי דלקא דעמיה מעיקרא בגמרא דפרין (לקמן ג.) ונעבריהו במסנת אכל לפי המסקנה מפרשין משום הקריבוה נא לפחתך: **מנא הנ"מ**. דמוקעין ומריעין בשאיבת מים של ניסוך כך פ"י הקונט' ועוד יש לפרש דמנלן דמי השילוח צעי ומפרש מדכתיב ממעייני השועה: שכל

כמין שני חוטמין דקין (ואחד) מעובה ואחד דק כדי שיהיו שניהם כלין בבת אחת מערבו של מים מזרחו של יין אעירה של מים לתוך של יין ושל יין לתוך של מים יצא (א) יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמונה ג' ולמנסך אומר לו הגבה ירך שפעם אחד נסך אחד על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן כמעשהו בחול כך מעשהו בשבת אלא שהיה ממלא מערב שבת חבית של זהב שאינה מקודשת מן השילוח ומניחה בלשכה ונשפכה נתגלתה היה ממלא מן הכיור שהיין והמים מגולין פסולין לגבי מזבח: **ג' מנא הנ"מ** אומר רב עינא דאמר קרא וישאבתם מים בששון וגו' הנהו תרי מיני חד שמויה ששון וחד שמויה שמחה א"ל ששון לשמחה אנא עדיפנא מינך דכתיב וישמחה וישונו וגו' א"ל שמחה ליששון אנא עדיפנא מינך דכתיב וישמחה ויששון ליהודים פרווקא דכתיב כי בשמחה תצאו א"ל שמחה ליששון חד יומא שבקוך ומלו כך מיא דכתיב וישאבתם מים בששון א"ל ההוא מינא דשמויה ששון לר' אבהו עתידיתו דתמלו לי מים לעלמא דאתי דכתיב וישאבתם מים בששון א"ל אי הוה כתיב ליששון כדקאמרת השתא דכתיב בששון משכיה דההוא גברא משיונין ליה גודא ומלינין ביה מיא: עלה בבבש ופנה לשמאלו כו': **ת"ר** וכל העולים למזבח עולין דרך ימין ומקיפין ויורדין דרך שמאל (ב) חוץ מן העולה לשלשה דברים הללו שעולין דרך שמאל וחוזרין על העקב ואלו הן ניסוך המים וניסוך היין ועולת העוף כשרבתה במזרח: אלא שהיו משחירין: בשלמא דיין משחיר דמיא אמאי משחיר כיון דאמר מר עיריה של מים לתוך של מים יצא של מים אתי לאשחורין: ומנוקבים כמין ב' חוטמין וכו': לימא מתניתין ר' יהודה היא ולא רבנן דתנן רבי יהודה אומר בלוג היה מנסך כל שמונה דאי רבנן כי הדדי נינהו אפי' תימא רבנן חמרא סמין מיא קליש הכי נמי מסתברא דאי רבי יהודה רחב וקצר אית ליה דתניא רבי יהודה אומר שני קשוואות היו שם אחד של מים ואחד של יין של יין פיה רחב של מים פיה קצר כדי שיהיו שניהם כלין בבת אחת ש"מ: מערבו של מים: ת"ר מעשה בצדוקי אחד שניסך על גבי רגליו ורגמוהו כל העם באתרוגיהן (א) ואותו היום נפגמה קרן המזבח והביאו בול של מלח וסתמוהו לא מפני שהוכשר לעבודה אלא מפני שלא יראה מזבח פגום שכל

מין שני חוטמין דקין. חוטס אחד צספל ונקב אחד בחוטמו והכהן מערה צפי הספלים והנסכים מקלחין דרך החוטמין על גז המזבח ובמזבח היה נקב שבו המים והיין יורדין לשימין של מזבח שהיו עמוקין וחלולים מאד: **אחד מעובה ואחד דק**. אחד מנקבים מעובה אותו של יין ואחד דק אותו של מים: שיהו שניהם כלים כאחד. כדמפרש בגמרא שהמים ממחרים ללאת לפיכך לריך שיהא הנקב דק: ה"ג מערבו של מים מזרחו של יין. הספלים נתונים אצל הקרן זה לפני זה סמוכין זה לזה אחד לצד מערב ואחד לפני הימנו דהיינו למוצת: ר' יהודה אומר כו'. כדמתי פלוגי אשלשה לוגין קאי ואשצעה דקאמר ת"ק ואתא רבי יהודה למימר אף צשמיני מנסכים: **הגבה אח א"ל**. ידך שגאה שמתן המים צספל לפי שהצדוקין אין מודין צניסוך המים שפעם אחת נסך לדוקי אחד את המים על רגליו: **שאינה מקודשת**. לא נמחנה לעבודת המזבח שמהא קדושה לכלי שרת דקיימא לן (יומא דף י"ג:) כל הכלים שעשה משה משחתן מקדשתן מכאן ואילך עבודתן משחתן וצגמראש) מפרש מ"ט ממלאים בשאיבת מקודש: **היה ממלא מן הכיור**. מן המים צצמוך הכיור ומי שרת ומקדש מימיו אין נפסלין צלינה שהיו משקעין אותו מנעבד צבור כדאמר בצדר יומא (דף ל"ז:) אף הוא עשה מוכני לכיור שהיו משקעין צמוכני הכיור שלא יהו מימיו נפסלין צלינה: **שהיין והמים מגולים כו'**. נתגלה היינו טעמא דממלא מן הכיור ולא היה מנסך מהן לפי שהיין (והמים) המגולין פסולין לגבי מזבח דחיישינן שמה שמה מהן נחש והארס מעורב בהן ונמלא שאינו מנסך מים כשיעור שהרי הארס משלים לשיעורן: **ג' מנא הנ"מ**. דמוקעין ומריעין בשאיבת המים של ניסוך: **דכתיב שמה וששון**. אקדים קרא לשמחה יפקיעון מן השמים: **פרווקא**. כך לרוך לפניו: **בשמחה תצאו**. שהיא יראה הדרכים ויעבור מעברות המים: **משאל דהוא גברא שוין** לה גודא. נוד וצבירו צמסכת שנת (דף קל"ח.) הגוד והמשמרת: **עולין וירדו ימין**. כשהוא עולה לראש המזבח פונין לקרן מזרחית דרומית דהיינו לימין העולה שהכבש צדרומו של מזבח ומקראי ילפינן לה (וצמים דף ס"ג:) כשהוא צא לירד אינו חוזר על עקביו אלא מקיף סביב למזבח עד שמגיע לכבש ויורד צמערבו של כבש שהיא לשמאלו צעלייתו. והאי דאין חוזרין על העקב דא"כ נמלא מהלך לצד שמאלו שהרי פניו למזבח ואינו מחזיר לו (אחוריו ורחמנה אמר כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין דנפקא לן מדתני רמי צר יחוקאל עומד על שנים עשר צקר וכו' צמסכת וצחים (דף ס"ג:) **חוץ מן העולה לג' דברים**. הנעשין צקין מערבית דרומית שפונים דרך שמאל כשהן צראש המזבח פונין לקרן מערבית דרומית שהיא לשמאלו ואין פונין לימין שיהו פונין סביב עד שיגיעו לקרן מערבית דרומית. וצשחטת קדשים (דף ס"ד.) מפרש טעמא נסכים שמה יתעשנו צעשן המערכה כשיקיפוהו סביב שיותר ממהלך מאה אמה יש צהיקף המזבח ועולת העוף שמה תמות צעשן: **וחוזרין על העקב גרסינן**. ולא גרסינן ומקיפין על העקב צדרך צעלו צו ואין מקיפין דכל כמה דמצינן צעליוך של שמאל ממעטינן: **כשרבתה במזרח**. מקום עולת העוף על קרן דרומית מזרחית היא מפני שקרובה לצית הדשן ששם זורקין מוראה ונוצה כדכתיב (ויקרא א) והשליך אותה אלל המזבח וגו' וצית הדשן היה אלל הכבש צמזרחת סמוך לה צשלשה טפחים ורחוק מן המזבח כ' אמה דתנן צמסכת תמיד (פ"א מ"ד) גבי תורס את הדשן וכשעולת העוף רצה צמזרח שיש עס כהנים רצים מולקין עולת העוף צאין ועושין אותה צמערבית דרומית אותה שאין יכולין לעמוד עס: **אחי לאשחורין**. לפי שפעמים שמחליפין: **לימא מסניסין**. דבעי אחד מעובה ואחד דק רבי יהודה היא דאמר של מים לוג ושל יין רציעית היין כתיב צנסכי תמיד היינו ג' לוגין שההין שנים עשר לוג: **סמין**. עב: **ומיא קלישי**. ויולאין צנקב קטן: **הכי נמי מסתברא**. דמתני' רבנן היא: **דאילו ר' יהודה רחב וקצר איש ליה**. כלומר שמעינן ליה דצלשון אחד רחב ואחד קצר קאמר ליה ולא צלשון מעובה ודק. רחב משמע יתר על קצר טפי מיימורא דמעובה על מידק: **נפגמה קרן המזבח**. ע"י צצנים שזרקו צו: **בול של מלח**. מלא אגרוף: **לא מפני**. שיהא המזבח כשר לעבודה צכמימה צו: **אלא כדי שלא יראה פגום**. מפני הכבוד: שכל

(א) (צ"ל אחד, ג) (לעיל [מ:] טענת ג, א) יומא כו; (ד) וצחים כו; (ה) חוץ מן העולין כו; וצשחורין חוזרין על העקב גי מהר"מ, (ו) (פירות כלים מלשון קטות הפך ערוך), (ז) יומא כו; חוספתא פ"ג ה"ה"ה, (ח) וצחים כו, (ט) (לקמן מט:), (י) ג"כ ע"פ.

תורה אור השלם

1. ושאבתם מים בששון ממעייני הישועה:
2. ופדתי ה' שבח וקאו ציון ברהב ושמחת עולם על ראשם קטות הפך ערוך, ישעיהו יקסו יגון ואגהה: ישעיהו לה י
3. ובכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר מקום אשר דבר הפלך ודחו מגיע שמחה וששון ליהודים משתה ויום טוב ורבים מעמי הארץ מתיקרות בי כפל פחד היתורים צליהם:
4. כי בשמחה תצאו ובשלוח תבולקן הקרים והדגבועה יפצה לפנים רבא וכל צצי השדה יתקאו כו': ישעיהו נה יב

הגהות הב"ח

(א) תוב' ד"ה כמין חוטמין וכו' מערה צפי הספלים כ"ל ומצית מים נמחק:

מוסף רש"י

בלוג היה מנסך כל שמונה. כדמתי פליג, דקאמר ת"ק שגשה לוגין ככל יום ואיכו אמר ככל יום ולא וקאמר ת"ק שגשה ולא שמיני והוא אומר כל שמונה (יער) (טו.) ולמנסך. את המים, אומר לו הגבה ירך. ונמלא שמהא הללוית למוך ספל של כסף שעל המזבח שהיא נקוב כמין חוטס דק שהיין מקלה ויולא לו והוא הניסוך (יומא כו.) שפעת אחת נסך אחד על גבי רגליו. לא עירי הללוית למוך הספל וספק המים על גבולו, לפי שהיה צדוקי ואינו מודה צניסוך המים (שם.) ומקיפין ויורדין דרך שמאל. מקיפין את המזבח צצניל צרכי עבודה או למתן דמי מטאת או כיור המערכה או היפוך איברים צצטורא, ויורדין צמערבו של כבש שהוא שמאל לעולם צמזבח צעלייתן (ובחים כו.) חוץ מן העולה לשלשה דברים הללו. העשום צקין מערבית דרומית, שעולין דרך שמאל. כשהוא עולה למזבח פונה לשמאל כדמתי קאין וצבגמר חוזר על העקב דרך עלייתו (ובחים כו.) בול של מלח. מלא אגרוף של מלח, שמעתי (ובחים כו.) לא מפני שהוכשר לעבודה. המזבח כל זמן שהקין פגום, כדמסיים ואילו של מזבח שאין לו סי' (שם).